

Ann. XIV.

ROMAE, Mense Novembri MCMXI

Num. XI.

VOX VRBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

Semel in mense prodit

CONDIDIT ARISTIDES LEONORI EQVES

POSSIDET ATQUE ADMINISTRAT SOCIETAS EDITRIX ROMANA

Pretium annuae subnotationis, est:

In Italia: Libellarum 6

ubique extra Italiam: Lib. 9 (Doll. 1,30; Sch. 7; M. 7; Rubl. 4; Coron. 9)

ANTE SOLVENDUM ET RECTO TRAMITE MITTENDUM

AD SOCIETATEM EDITRICEM ROMANAM

ROMA — Via delle Coppelle, 35 — ROMA

SUBNOTATIO EXTRA ITALIAM FIERI POTEST:

IN RUSSIA

apud
Gebethner et Wolf

Varsoviae Poloniarum
Rakowskie Przedmiescie, 15

apud

„Kronika Rodzinna..

Varsoviae Poloniarum
Krakowskie Przedmiescie, 6.

IN ANGLIA

apud

Burns and Oates

London W.
28, Orchard Street.

IN CANADA

apud

Libraire Granger Frères

Montreal
1699, Rue Notre-Dame

APUD
SOCIETATEM EDITRICEM ROMANAM

ROMA - Via delle Coppelle, 35 - ROMA

excerpta ex Commentario VOX URBIS veneunt, quae sequuntur:

SATURIO

COMOEDIA = = = =

= = = = JOANNIS

B. FRANCESIA =

LATINS VERSIBUS CONSCRIPTA

ET IN TRES ACTUS DISTRIBUTA

= EDITIO ALTERA =

VEN. LIBELL. 1.00

TARCISIUS

ACTIO DRAMATICA =

= = = = JOANNIS

B. FRANCESIA =

VERSIBUS SENARIIS CONSCRIPTA

=====

= EDITIO ALTERA =

VEN. LIBELL. 0.50

ARRAE GORGONIAE

= = = = LESIA FABULA = = = =

JOACHIM ANTONELLI COSTAGGINI

VEN. LIBELL. 0.60

QUAELIBET OPERA EDENDA SUSCIPIUNTUR

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

Rerum Index:

Disputationes philosophicae Modernistam inter et Thomistam. — Electio per se duo obiecta habet realiter inter se distincta et ordinata, prout est amor finis et amor medii.
Rhetoricae notae. — Ratio bene struendae periodi.
Saetti, Persici peptae, fabulae: Avarus, filio aegrotante. — Ovis et Homo. — Malomedicus iudicio absolutus.
Stili lapidarii elementa. — De constitutionibus publicis. — De inscriptionibus temporaria.
Horae subsecivae. De Bonarota lapidum factum.
Ex Italis urbibus. De maximo artium certamine Augustae Taurinorum.
Colloquia latina. — Euntes in scholam.
Acta Pontificia. — I. SSmi. D. N. Pii PP. X epistola ad r. p. d. Dio-

medem Falconum, Archiepiscopum tit. Larissensium, Delegatum Apostolicum in Foederatis Americae Civitatibus de pace tuenda. — II. « Motu Proprio » quo nonnulla in Ordine Fratrum Minorum servanda circa curiam generalem, electiones, et privilegia personalia statuuntur.
Diarium Vaticanum. Coram SSmo. admissiones. — Pontificiae electiones.
Annales: Bellum inter Italos et Turcas. — Sinensis editio. — Germanorum et Gallorum de Africa conventio.
Publici per orbem coetus legibus ferendis.
Per orbem.
Mundatum scientiae sodalium (Coetus Latinus).
Aenigmata.
Appendix: Euplius.

DISPUTATIONES PHILOSOPHICAE

MODERNISTAM INTER ET THOMISTAM

Electio per se duo obiecta habet realiter inter se distincta et ordinata, prout est amor finis et amor medii.

THOMISTA. — Quo plenius illustrentur quaestiones de quibus alias mentiones fecimus, (1) addenda sunt nonnulla, et quidem gravioris momenti, summeque attendenda, quum exinde iam iam appareat nodus quaestions de connexionione cognitionis cum actu voluntatis.

Id prae primis notandum, electionem duo habere obiecta, alterum formale, nempe finem; alterum materiale, scilicet media ad finem: quorum primum propter se amatur, secundum vero propter aliud; vel si malueris, omissis nonnullis hic inter Doctores disputatis, electionem esse, « entitative et formaliter » unum actum, « virtualiter » autem duo, seu qui duas importet formalitates: unam ad finem, aliam ad medium propter finem obtinendum.

MODERNISTA. — Sed tamen nonne disputatur an ipsi fines sub electione cadant; nonne certum est finem ultimum, seu amorem boni in communi non cadere sub electione, sed esse solummodo obiectum intentionis?

T. — Inter Doctores reapse disputatur an fines sub electione simul cum mediis cadant: hic pro rei nostrae necessitate id adnotasse sufficiat, fines particulares ita esse fines ut et ipsi media evadant respectu finis superioris, atque inde sub electione cadere. De fine autem ultimo, seu felicitate aut bono in communi, concedendum, imo tenendum est ipsum esse per se solius intentionis obiectum. Ubi autem agatur de fine ultimo in particulari, ut, puta, de visione beatifica, de ipsius Dei possessione, id utique patet rursus nullam institui

disputationem, si res in se ipsa consideretur, siquidem Deum esse amandum non indiget demonstratione aliqua, sed per se notum est et evidens. Sed tamen per accidens, quia nempe homines in via positi sunt infirmi iudicii, neque Deus ipsis in se innotescit, hinc non nisi media deliberatione et iudicio amatur: imo quandoque ipsa Dei notitia, ipse amor nonnihil apparentis mali, v. gr. pugnam contra concupiscentias inferre potest: unde collatio utriusque boni, veri nempe et apparentis, proindeque et electio haberi poterit. Hisce vero dimissis, tenendum prorsus est finem ultimum in communi seu felicitatis amorem nullimode evadere medium posse, neque ex parte sui, neque ex parte nostri; proindeque nullatenus electioni subilici.

Quin imo tenendum est, electionem proprie et per se nisi mediorum esse, scilicet non illius boni quod est amabile per se, sed illius quod est amabile propter aliud, ita ut ratio istius amandi et eligendi sit amor illius quod propter se amatur. Hic tamen istud notatum volo, formalitatem electionis esse quod sit de obiecto contingenter amabili: ideoque medium quod habet necessariam etiam ex parte nostri connexionem ad finem ultimum in communi non esse eligibile, licet sit amabile propter aliud; et e contra, finem ultimum in particulari non esse amabilem propter aliud, et tamen esse eligibilem, prout ex parte nostra contingenter amabilem, siquidem non praesefert ex parte nostri connexionem necessariam cum bono quod est nobis naturalis ratio « volendi », iuxta dictum scholasticorum.

M. — Nonne tamen ex parte nostra Deus est amabilis ut medium, quum ametur propter bonum et debitum, ita ut in amore Dei habeantur et res amata, nempe ipse Deus, et ratio amandi, seu bonum absolute?

T. — Deus tamen reapse, ex parte obiecti, non amatur propter aliud, siquidem bonum absolute non est nisi ipsemet Deus in se et extra se diffusus: illud igitur

(1) Cfr. num. sup.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

Usus Latini sermonis per orbem universum tuetur ac fovet

Maiores, latine omnino exarata, scripta edit, quae populos omnes aliquo modo attingant, a publica re ad bonas artes, a litteris ad historias, a philosophicis ad sociales quaestiones, a nunciis et significationibus ad simplices et facili stylo expressas descriptiones, narratiunculas, dramaticas actiones; ab antiquitatis scientia ad dialogos vitae argumenta maxime communia tractantes, unde colloquia latine inire atque alere debet; a doctorum virorum scriptis nondum vulgatis aut parum cognitis ad primas adolescentum exercitationes, quae incitamentum veluti in palaestra eorum conatibus conferant; a Pontificis denique documentis praecipuis ad iuris regulas in S. Congregationibus inductas; haec omnia ut quisque vel ex dissitis regionibus, aut cultu, doctrina, Quamvis proclititate, artibus alter ab altero difformis per commentarium eundem explere desideria sua possit.

PRETIUM ANNUAE SUBNOTATIONIS EST:

In Italia libellarum 6;

ubique extra Italiam: Lib. 9 (Doll. 1,80; Sch. 7; M. 7; Rubl. 4; Coron. 9)

ANTE SOLVENDUM ET RECTOQ TRAMITE MITTENDUM

ad **Societatem Editricem Romanam**

ROMA — VIA DELLE COPPELLE, 35 — ROMA

QUAE COMMENTARIUM POSSIDET NUNC ATQUE ADMINISTRAT.

ut electum determinate propter finem, unde pendet ab electione immediate, et a fine mediate.

Sequitur, electionem non esse nisi ex determinata et certa intentione, quia voluntas nequit se determinare ad eligendum determinatum medium, ex intentione vaga et incerta; usum autem non pendere ex intentione finis determinati, sed ex determinata electione medii, qualiscumque sit intentio voluntatis.

Sequitur primam electionem esse necessario ex cognitione explicita et actuali amore finis, licet postmodum sufficiat eiusdem habitualis memoria; usum e contrario praedictum esse posse ex sola electione, etiam confuse cognita, sicut in illo qui usu prosequitur iter electione prius determinatam, neque tamen ad rationes electionis attendit explicitae et formaliter.

Unde habes, non esse necessarium ut in toto negotio peragendo quis formaliter et explicitae cogitet de fine agendi, sed sufficere virtutem remanentem primae intentionis; primam intentionem, quae primae electionis causa fuit, semper manere in amore aliquo finis, quin sit necessaria formalis et explicita intentio; nullam dari voluntatem medii, quae non sit simul formalis amor finis, licet non explicitus, unde omnis intentio et usus supponit aliquam, saltem confusam, amorem finis; in omni denique electione dari duas formalitates in ordine ad duo obiecta formaliter distincta, ita ut actus, ut est amor finis, sit ratio sui; ut autem est electio, dependeat a fine.

De quo ultimo notandum est unum actum duplici formalitate integrari, ita ut, licet absolute loquendo finis possit amari sine mediis, attamen non possit amari ut ratio «volendi» medium, nisi simul eodem actu voluntas velit ipsum medium, ita ut haec numero voluntas actualis medii identificetur hic et nunc cum voluntate finis, sicut et voluntas haec numero finis identificetur hic et nunc cum voluntate medii: quae distingui ratione possunt, separari re ipsa non possunt.

I. I. B.

RHETORICAE NOTAE

RATIO BENE STRUENDAE PERIODI

Formari periodus bimembris potest, si datae sententiae adiciantur, vel causa, vel conditio, vel contrarium, vel comparatio, vel relativum, vel disiunctivum, vel aliquod huiusmodi; tunc enim causa, conditio, contrarium etc. protasin; ipsa sententia apodosin dabit. Detur e. g. sententia: «Mittam tibi orationunculas»; adde causam: «quia te delectant»; hinc effinges periodum causalem similem sententiae Ciceronis (lib. 2. cap. 1., ad Atticum): «Quoniam ea, quae nos scribimus adolescentulorum studiis excitati te etiam delectant, - (en primum membrum et protasin) - orationunculas, et quas po-

stulas, et plures etiam quam postulas mittimus, - (en secundum membrum, et apodosin). - Conditionem si addas huic sententiae: «Nolim esse cum civibus a me alienis», fiet haec periodus conditionalis: «Si me meis civibus iniuria suspectum tam graviter, atque offensum viderem, carere aspectu civium, quam infestis oculis omnium conspici mallet». (In Cat. III, 7). Sit sententia: «Hic locus molestiarum et tumultuum plenissimus fuit», addito contrario, habebis aliam periodum bimembrem: «Qui locus quietis, ac tranquillitatis plenissimus fore videbatur, in eo maximae moles molestiarum, et turbulentissimae tempestates exstiterunt». (Cic. lib. I. De Orat., I).

Comparatio, et similitudo in protasi collocata saepe ad periodum facit. Ex hac sententia: «Servator urbis honorari debet», addita comparatione, «ut honoratur urbis conditor», sic periodum effinges: «Quoniam illum qui hanc urbem condidit (Romulum) ad Deos immortales benevolentia, famaue sustulimus: urbis servator esse apud vos, posterosque vestros in honore debebit». (In Cat. III, 1).

Ex similitudine est illa bimembris in oratione post reditum ad Quirites: «Sed tamquam bona valetudo iucundior est eis qui e gravi morbo recreati sunt, quam qui nunquam aegro corpore fuerunt; sic ea omnia desiderata magis, quam assidue percepta delectant». Ea ferme ratione construi possunt bimembres periodi quae sequuntur:

I. — Relativa: «Quae res in civitate duae plurimum possunt, haec contra nos ambae faciunt in hoc tempore summa gratia, et eloquentia». Idem erat dicere: «Nobis gratia et eloquentia nunc obest».

II. — Disiunctiva: «Hoc facto aut deseretis omnino Rempublicam, Quirites, aut prolectum consulare imperium, proditam Senatus auctoritatem relinquetis». Idem: «Hoc facto male Reipublicae consulitis».

III. — Copulativa: «Ergo et mihi meae pristinae vitae consuetudinem, Caii Caesar, interclusam aperuisti, et his omnibus ad bene de Republica sperandum quasi signum aliquod sustulisti».

IV. — Concessiva: «Etsi munusculum flagitare, quamvis quis ostenderit nec populus quidem solet, nisi concitatus: tamen ego expectatione tui moveor, ut admoneam te, non ut flagitem».

Ipsa interdum sententia periodo membra suppeditat; quare inveniunt singulas eius voces examinare ac videre possit ne ex earundem aliqua membrum efficere. E. g. in hac sententia: «Concio imperita assentatorem discernit a gravi cive», pro «discernit» dices: «iudicare solet quid intersit», habebis facile, illam Ciceronis periodum (De amicitia. XXI): «Conelo, quae ex imperitissimis constat, tamen iudicare solet quid intersit inter popularem, id est assentatorem, et levem civem, et inter constantem, severum, et gravem». Aut pro «assentatore» dic: «Eum, qui blanditiis, et vendibili oratione in aures influit multitudinis»; pro «a gravi

tar bonum non est aliud a Deo, sed ipsamet Deus confuse cognita.

Sed vero a parte nostri Deus a nobis amatur propter aliud formaliter, siquidem ratio Deum amandi nobis est quia hoc est bonum. In qua electione non sunt duo obiecta distincta in se, sed distincta ratione, quia scilicet unum distincte, aliud vero confuse innoscitur. Bonum vero absolute in se, in bonum universalissimum sumptum non est nisi ipse Deus in se et sui diffusivus.

Sed iam ad principale nostrum assertum deveniendum est, scilicet voluntatem non posse velle medium formaliter, quia simul et eodem actu et finem velit.

Ubi enim est unum obiectum est unus pariter actus: est autem medium ut medium et finis sunt unum obiectum; medium quippe se habet ut materiale et finis ut formaliter, est ratio: volendi: medium: ex materia autem forma unum constituitur obiectum adaequatum: unde voluntas non potest velle unum, quia simul velit et medium et finem.

M. — Sed tamen non omnes istud concedunt, neque enim ut verum dicitur, concedendum dico, quod semper voluntas quodcumque vult medium, vult formaliter et actualiter finem; scilicet namque si voluntas velit finem virtualiter. Resp. — Insuper enim nonnulli operantur quia non considerant finem, ut puta, si iter ardeant ad montem quibus perperam de monte petendo non cogitant, vult autem si virtute anterioris voluntatis se habentem hoc potestatem prosecuantur.

T. — Nam et recte spinaris, carissime. Nonnulla enim ad questionem intelligentiam sunt probe distinguenda.

Distinguendum igitur primo est finem particularem inter et finem in communi: quorum ultimus nihil aliud est quam quod habet rationem boni perfecti et absolute.

Distinguendum rursus est inter cognitionem ultimam finis distinctam et confusam, et inter utrumque amorem inde accutum. Ultimus namque finis distincte cognoscitur quando apparet sub ratione boni perfecti et comparative ad omnia quae voluntas appetere potest, ut scilicet perfecte voluntatem, et ratio cetera omnia amandi.

Ex qua cognitione duplex fit amor proportionatus concupiscit, ita ut super omnia faciat ultimum amet, et propter ultimum faciat omnia alia.

Ubi autem conferatur inter se illae cognitiones illius amoris, boni namque perfecti et bonorum imperfectorum, tunc sunt novellae magni momenti consequentiae et diversitates.

Flori quippe istud potest, quod scilicet quis amet finem ultimum seu beatitudinem perfectam cum proposito omnia propter eandem acquirendam faciendi, tuncque amatur finis ultimus distincte et formaliter: bona autem alia nonnulli confuse et virtualiter, quum menti ipsius ista non adsint hic et nunc; ubi autem quae haec singulariter prosequatur, tunc non amabit finem ultimum distincte et formaliter, sed tantummodo

confuse et virtualiter, quia non instituit collationem inter bonum ultimum et bona particularia, etsi reipsa haec particularia bona in illo contineantur.

Istud praeterea sedulo est advertendum, nempe quod ubi amatur bonum in se perfectum, non amatur nisi obiectum per se unum, quia est finis ultimus, et bonum illud amatur amore sui, seu est simul et obiectum amatum et ratio amandi; ubi vero amatur bonum particulare non perfectum, tunc amor huiusmodi duo habet reapse obiecta inter se distincta realiter, siquidem bonum illud particulare non est neque potest esse nisi bonum quod propter maius bonum amatur, scilicet propter felicitatem quodammodo integrandam; respicit igitur bonum perfectum ut finem adipiscendum, et bonum particulare ut medium quodcumque ad illud; seu, si malueris, bonum perfectum amatur ut quid totum respectu ad partem, et pars, — v. gr. divitiae, sapientia — amantur ut pars respectu ad totum.

M. — Nonne tamen dantur multa bona particularia, quae in se veri nominis bona sunt, atque hinc potest posui etiam amoris obiecta abaque uno ordine et aliud?

T. — Distinguendum ergo nobis erit, carissime. Si homo finem suum ultimum in hisce bonis particularibus reponat, nam reapse amat obiectum ut ultimum finem, secus autem, si bonum huiusmodi non amet et finem ultimum, sed ut medium ad perfectionem integrandam, tunc duo sane amat bona, ita ut intentio unius ad boni particularis pendeat ab intentione alterius ad boni in communi.

Inde rursus clarius patebit qua ratione amor finis maneat virtualiter in omni electione, nullaque prorsus detur electio in qua simul cum medio non ametur finis seu bonum simpliciter: notandum est alium dari praeter electionem actum, qui respicit media in ordine ad finem, videlicet usum, etsi auctores nonnulli haec duo non permisceant, eo quod utrumque respicit media in ordine ad finem. Voluntas namque, — ait Angelicus, — (1) respicit bonum, ad idemque proportionem dicit et ut est in eo qui vult, et ut est in rerum natura. In electione quidem completur proportio voluntatis ad bonum ultimum ut est in volente; usus vero, nempe activus, ad voluntatem pertinet et respicit bonum ut est in rerum natura: unde usus electionem sequitur.

Ex qua distinctione perspicua varia et quidem maxime attendenda fiunt consecutaria.

Hinc enim sequitur in primis, electionem respicere bonum absolute ut est amabile; usum vero respicere illud ut est factibile.

Sequitur rursus, electionem esse actum per quem bonum plene est in amante per inclinationem; usum vero esse actum quo bonum est in rerum natura extra amantem; sequitur, electionem proxime et immediate pendere ab amore finis; usum autem respicere medium

(1) I 2.20, q. 26, a. 4.

Stili lapidarii elementa⁽¹⁾

VI. — DE CONSTITUTIONIBUS PUBLICIS.

Tabularum aercarum tria millia, quae in Capitolio erant instrumentum, ut ait Suetonius, Imperii pulcherrimum ac vetustissimum, bello Vitelliano omnia conflagraverunt: eo continebantur - inquit idem - pone ab exordio Urbis Senatus consulta, Plebiscita de societate, ac foedere, ac privilegia cuicumque concessa. Haec iterum cura Imperatorum constituta, iterum periere, ac nisi quaedam latini scriptores in libros suos retulissent, vix aliquid probabile haberemus. Pauca nos hic exempla relegemus.

Edicta Magistratum.

CN . DOMITIUS . AENOBARDVS
L . LICINIUS . CRASSVS CES
RENVNTIATVM . EST . NOBIS . ESSE . HOMINES
QVI . NOVVM . GENVS . DISCIPLINAE . INSTITVERVNT
AD . QVOS . IVVENTVS . IN . LVDS . CONVENIAT
EOS . SIBI . NOMEN . IMPOSVISSE . LATINOS . RHETORES
IBI . HOMINES . ADOLESCENTVLOS .
TOTOS . DIES . DESIDERE
MAIORES . NOSTRI . QVAE . LIBEROS . SVOS . DISCERE
ET . QVOS . IN . LVDS .
STARE . VELLENT . INSTITVERVNT
HAEC . NOVA . QVAE . PRAETER . CONSVETVDINEM
AC . MOREM . MAIORVM . FIVNT . NEQVE . PLACENT
NEQVE . RECTA . VIDENTUR . QVAPROPTER . ET . IIS
QVI . EOS . LVDS . HABENT . ET . IIS . QVI . EO
VENIRE . CONSVEVERVNT . VIDETVR . FACIENDVM
VT . OSTENDAMVS . NOSTRAM . SENTENTIAM
NOBIS . NON . PLACERE

Non ideo hi Rhetores silere iussi sunt, quod Senatus id temporis, aut Censores litterarum studia non probarent, sed ea potius de causa, quod Magistri illi male audirent, nec doctrina excellere putarentur. Legatur de hoc edicto Tullius (*de Oratore* III, XXIV). Edictum porro tam decorum atque elegans ab ipso L. Crasso, oratorum omnium disertissimo, praescriptum esse minime dubitandum est.

Edictis fere omnibus initium, quod hic desideratur, erat a fausto omine, id est bonum factum, sed primum tantis litteris scriptum. Aliud initium saepe fuit, quod veteres, ut ait Tullius, omnibus rebus agendis praefabantur. — *Quod Bonum Faustum Felix Fortunatum Que Sit*: sic Livius de rege post Romulum creando haec ab interrege prolata narrat:

QVOD . BONVM . FAVSTVM . FELIX . QVE
SIT . QVIRITES . REGEM . CREATE . ITA

(1) *Op. sup. num. X.*

PATRIBVS . VISVM . EST . PATRES . DEINDE
SI . DIGNVM . QVI . SECVNDVS . AB . ROMVLO
NVMERETVR . CREARITIS . AVCTORES
FIENT

Senatus Consulta habes multa apud Tullium praesertim (in *Philippicis*. Lege ex illis. *Orat.* V, XIII, 36).

Placet afferre S. C. quo Mense Sextili Augusti nomen attributum est:

CVM . IMP . CAESAR . AVGVSTVS
MENSE . SEXTILI . ET . PRIMVM
CONSVLATVM . INIERIT . ET
TRIVMPHOS . TRES . IN . VRBEM
INTVLERIT . ET . EX . IANTCVLO

LEGIONES . DEDVCTAE
SEQVVTAEQVE . SINT . EIVS . AVSPICIA
AC . FIDEM . SED . ET . AEGYPTVS . HOC
MENSE . IN . POTESTATEM . POPVLI
ROMANI . DEDVCTA . SIT . FINISQVE
HOC . MENSE . BELLIS . CIVILIBVS
IMPOSITVS . SIT . ATQVE . OB . HAS
CAVSAS . HIC . MENSIS . HVIC
IMPERIO . FELICISSIMVS . SIT . AC
FVERIT . PLACERE . SENATVI . VT . HIC
MENSIS . AVGVSTVS . APPELLETVR.

VII. — DE INSCRIPTIONIBUS TEMPORARIIS.

Precactionum causa, et ad vota nuncupanda formulas quasdam tabulis inscribendas curasse veteres, easque palam propositas, praeunte fere Pontifice Maximo, recitasse ex historia compertum est. Pomparum etiam, et Ludorum diebus multos passim titulos prostittisse temporarios Theatris, Porticibus ad tempus extractis, aliisque huiusmodi inscriptos fatendum est. In triumphis etiam erant Tituli Ferculorum, quos frequentissime scriptores commemorant. Denique ipsa magnorum virorum funera inscriptionibus minime caruerunt. Hae autem inscriptiones quum vel sacrae, vel honorariae, vel historicae sint, cum his generibus fere concordant orationis structura. Nonnulla tamen de his speciatim praescribit Morcellius. Cave autem ne inscriptionibus temporariis hanc formulam adicias: « monumentum posuerunt », nam monumenta, ait Morcellius, (1. 2, part. 2, cap. 1), monumenta quidem temporaria nulla fiunt. Ego, - inquit Tullius, - quae monumenti ratio sit, nomine ipso admoneor: ad memoriam magis spectare debet posteritatis, quam ad praesentis temporis gratiam: ideo subdit idem Morcellius - ne illi quidem modo, et ratione faciunt, qui ad aevi notam annos in his inscribunt; quorsum enim ista spectant, aut spectare possunt cum ducta pompa, aut exequiis persolutis titulos omnes tolli oporteat?

dive», die: «Ab illo, qui sententiam rogatus libere, et constanter, id quod sentit, pronunciat».

Trimembrem periodum non difficulter ex bimbri construxeris, si nempe vel protasin vel apodosin membro uno dixeris. Experi id si vis in superioribus exemplis, aut expendendo, et deducendo voces singulas, easque apud particulas vinciendo, aut sensum aliquem qui ad rem faciat e. g. comparationem, contrarium, causam, etc. adtingendo e. g. in illo (Cic. I) pro urbis «servatore» die: «Qui urbem servavit», exhibet haec trimembri: «Quoniam illum qui hanc urbem condidit (Romulum) ad Deos immortales benevolentia famaue sustulit, esse apud vos posterosque vestros in honore cultum, qui hanc urbem condidit, amplificatamque servavit».

Quadrimestrem in periodum, quae omnium praesentium est, eodem iure ratione ex bimbri concinabile, nempe si, et protasin, et apodosin in bina membra deduxeris, aut si vel protasis, vel apodosin trium membrorum evadat. E. g. in hac sententia: «Si Di voluerant a me consule urbem servari, subibo quaevis pericula», quadrimestrem ut efficias, deduc protasin in tria membra: «Si hunc exitum consulatus mei Di immortales esse voluerant, ut quum vos, Patres Consules, Populumque Romanum caede misera confuges, miserisque vestris, Virginesque Vestales a vexatione servarem, quum haec templa, atque delubra hanc pulcherrimam patriam omnium nostrum ab expugnata, etiam Italia ex bello, et vastitate erigere» (tertium membrum, et protasin) — quaecumque enim vel proponatur fortuna subeatur». (Quartum membrum, et apodosin).

Non tantum protasin, frequentius apodosin tribus membris constas, ut plurimum utrumque binis membris deinde voluit, in quod Cicero, et Demosthenes servarunt. In molendo membrorum numero etsi tirones praesertim huius probe exerceendi sunt, cavendum tamen ne illos nimis multos sollicitosque efficias. Sunt nempe, et in eis, res membra, nunc longiora, nunc breviora, atque ideo nunc longiores, nunc breviores periodi. Quo fit ut quod uni est incisum, alii sit membrum; quod huic est trimembri, illi sit quadrimestri, etc. Equidem non miraberis si bimembrem esse ac plenorem, ac longiorem dixeris, illam periodum Demosthenis, quae per lapsum et definitiones superius tradita est quadrimestris. En illam: «Ut quanto plura Philippas praeter suam dignitatem suscepit, (I) tanto plus apud omnes admirationis assequutus est (II), sic vos, cives Athenienses, quo immoderatus, imprudentiusque rebus vestris usi estis (III), hoc maiorem turpitudinis notam nomini vestro inusulatis (IV)».

I. B.

Nemo adeo ferus est, ut non mitescere possit,
si modo culturae patientem commodel iurem.

HORAT., Epist. I, 1.

SAADII PERSICI POETAE FABULAE

(Latine vertit F. GUADAGNI) (1)

AVARUS, FILIO AEGROTANTE.

*Fabellā ostendet, nummos atque opes suas,
Avarus ut prae amandis cunctis adamet.
Quum iuvenem inpassisset morbus lethifer,
Homo dives, et idem, quam qui maxime,
Aridus ac parvus, gemitum edebat pater.
Amici monent: Quid non super filio
Arcana ac sacra curans verba immurmurent,
Dilectum caelo genus, sacrificuli?
Cur victimas non caedis, deinde et tubas
Secari coetus atque egenis dividi?
Forsitan per haec caeli ira remiserit.
Ad quae homo avarus: In praesentia recit,
Verba Sacerdos; at, quod sacrificia
Postulant, abest procul hinc pecus meum.*

OVIS ET HOMO.

*Pepulit hostem si quis aliena manu,
Tyrannidem haud evasit, multasti genus.
Ovem ab ovili rapuit nocte conditus
Obtusa lupus. Sentit, et surgit graui
Arrepta clea homo festinus. Involat
Idem in raptorem, stupido et formidine
Extorquet ovem de malis sanguineis.
Illa lactari, agere impense gratias,
Appellare hominem sospitorem suum,
Exitii depulsoremque et suum deum.
Exacta nondum tota sed nocte, deus
Auxiliator ille Ovem, pulmentarium
Quam sibi destinarat, cultro ancipiti
Invadit, ictu letaliqve vulnerat.
Ovis in ipsa morte vocem languidam
Sustulit: Ungui me extorquiti et faucibus
Lupi, sed factus mihi nunc ipse, ex lupis.*

MULOMEDICUS IUDICIO ABSOLUTUS.

*Insipienti qui credit sese, insipiens.
Ex oculis laborans quidam graviter,
Censuit quisquis fuit is Terrae filius,
Plane nullius, accessit Mulomedicum,
Curandos eique oculus commisit ovis.
At ille inurxi lumen colligit,
Praesens expertus quod in quadrupedibus.
Quid quaeris? Curatio tam belle ac probe
Processit, ea vis fuit et cataplasmati
Utrumque foris lumen ut egresserit.
Tunc caecus postulavit mulomedicum,
Querelam intentans damni, illeviset sibi
Quod medicamen impingendum bellum.
At iudex longe depulit columbam.
Non enim, atebat, medico quadrupedum
Lumina credidisses, jussu carius nilil,
De stupido brutorum ni iu esses grege.*

(1) Off. huius anni a. c. ix.

HORAE SUBSECIVAE

DE BONAROTA LEPIDUM FACTUM

Egregius pingendi opifex Bonarota, per ullum
 Se conspici mortalium
 Nolle ferox, dum murum animal, vivumque colorem
 Spirare defunctos docet.
 Non si Cellarum rigidas qui flectit habenas,
 Trucesque spiritus domat;
 Non si Mundorum sceptris armata duorum
 Inoicta Regis dextera,
 Denique non idem nigros qui claudit Avernos,
 Et reserat Empyreae fores;
 Sive rogent per amicitiam, sive ore minentur,
 Certamque raptant ad necem;
 Aut moveant, aut impetrent, ad singula necora
 Termenta pertinax ruit,
 Et prius intentis subeat cervice securim,
 Cruore sparsurus forum,
 Quam velit, arcana quod conficit arte, videri,
 Et possit arbitrium pati.
 Forle igitur stygiosque lacus subleque vocantum
 Transiit dum scissat manu,
 Pod auleam hilans, paulo fortius hiante
 Spectabat Antistes fabrum.
 Observans tacitus. Nec te Bonarota fefellit,
 Per secretum tui indicem
 Facta palam. Tamen ipse dolens haec se videri
 Tantisper est pueri libera,
 Dum stylus infaustam ludo mulctaret acerbo
 Antistitis cupidinem.
 Haec mora: fur oculis dum singula captat, ab imo
 Ecce videt Orco imaginem
 Surgere, tartareis horrantem colla calenis,
 Et pectus igne feridum,
 Et circum rabie exesam membra colubris,
 Megera quos vibrans rotat.
 Una tamen restabat adhuc polienda magistro
 Adversa facies, cui manum
 Adhuc extremam properans. Antistes eandem
 Videre gessit integram.
 Ergo oculos hic, ille oculos mentemque manumque
 Ad elegans revocant opus.
 Iam rubet hinc atque hinc pendens ex aure capillus,
 Iam barba tristis purpurat,
 Iam frons, iam cilia, et lumen spectatur utrumque,
 Unda fluens perennibus;
 Iam geminis allam spirat de naribus iram,
 Et dentibus frendens tumet.

Iam pulchre plena est, seseque faletur imago
 Et loquitur auctorem sui.
 Te loquitur, Praeses, nec te tua lumina fallunt,
 Te cernis, et stupidus riges.
 Iam minus in vivo possis agnoscere vivi,
 Quam mortuus referat color.
 De muro spirare illum; de marmore credas
 Hunc stare, spirantem minus.
 Insultat Naturae ars, effigiemque videtur
 Transisse Praesul in suam.
 Post simul ad pectus rediit, seque ipse resumpsit,
 In regiam ferox venit;
 Atque: "O summe Pater, quanta est audacia - dixit -
 Opificis adversus Patres!
 Inter damnatos tenebris ac morte perenni
 Me, squameis serpentibus
 Implicitum, representat; me Gorgone saeva,
 Me mille monstros carpiet,
 Heu! notat illudens, obscuroque omnia foedat.
 Haec mortuos, haec impios
 Poena manet, cur me maneat utrumque pliumque?
 Nos isti si celi parum
 Et nostram spernit generoso a sanguine gentem,
 At tuus parat sacris,
 Adversusque tuos, princeps Romane, clientes
 Abstinet infans probris.
 Tu modo me miserans infamibus eripe flammis,
 Et artifex poenam luat.,
 Sic memorat; dumque ille Patria responsa moratur,
 En ingelens adstet faber,
 Quem clari Proceres adstant, orantque frequentes
 Remittat ut noxam libens,
 Et tibi collegam donet, male picta repingers
 Orisque confundens notas.
 "Quod pinxi, pinxi., clamat Bonarota, nec aure
 Has accipit surda preces.
 Ergo iterum Pater ad Papam. Sed Papa remidens
 Affatur iratum Patrem:
 "Dic iterum, qua te vindex in parte levavit,
 Manas sub inferos manus?..
 - "Heu, heu me! - dixit - fundum devolvit ad inum,
 Meritque sub dirum Chaos.
 Cerne, Parens, aperte potens, ulciscere iudex!..
 Tunc Papa tristis intuens:
 "O utinam coqueret te Purgatorius ignis,
 Unde - inquit - egressus datur!
 Praesto erat auxillum. Sed enim non obtinet ullum
 Ius Pontifex in Tarlarum.,
 ANT. BONCIARIUS.

(1) Viterbi nuper quum eassem et inter libros desertae eiusdem bibliothecae exaspicerer, in idyllium hoc incidit, quod transcripsi, pro certo habens iucundam Commentarii nostri ocellis eius lectionem futuram. - I. F.

a) *Inscriptiones sacras precationum et votorum causa...*

SI . DVELLVM
QVOD . CVM . ANTIOCHO . REGE . SVMI
POPVLVS . IVSSIT
EX . SENTENTIA . SENATVS . POPVLI , QVE . R.
CONFECTVM . ERIT
TVM . TIBI . IVPTER . POPVLVS . ROMANVS
LVDO . MAGNOS . DIES . DECIM . CONTINVO
FACIET
DONAQUE . AD . OMNIA . PVLVINARIA . DABVNTVR
IN . PROVINCIA . QVANTVM . SENATVS . DECREVERIT
QVISQVIS . MAGISTRATVS
EVS . LVDO . QVANDO . VENIRE . FAXIT
IN . IVDI . MENTE . FACI . DONAQUE . DATA
IN . IVDI . MENTE . SVNT

In hoc versu, praesente P. Labeo Pontifex Maximo, et M. Aemilio Lepido M. Aemilio Consul, qui iam Graecia provincia sortitione evenerat, bellumque cum Antiocho peractum erat, causae rei causae supplicationem etiam de S. C. impetraverat. *Ludi Magni* ex Aconio lidem in Circulo, huc Romani appellati. *Doni* ad Pulvinaria, et opale Dii exstructae. Quam vero mensuram ignorat, quo anno, vel duce huius inscriptionis, collectis ditionibus: « Ut quisque

b) *Inscriptiones pompaeum, et ludorum.*

PRO . SALVTE . DOMVS . AVGVSTAE
EX . CORPORE . PAVBARIORVM . ET
ARGENTARIORVM . IBIDI . ET
OSTRI . MANSIONEM
DEDICAVIMVS

Pompaei: hoc intelligendi sunt Urbani Sacerdotes, qui in huius celebratione. Existebant autem propter istam causam, in quibus operantes sacris pauperes et pauci, ubi opus esset, receptus succederent. *Mansionem* huiusmodi ut illi, alias Pompaei aliquot apud veteres fortasse Argentariorum fortunam exstructam in quod opus quam quidem ex Corpore Argentariorum auctoritatem, Mansionem utriusque corporis aive ad huiusmodi nomine dedicata est. Mansionem porro dicuntur in his militibus diversoria, in quibus iter huiusmodi pompaei, aut prandii, aut quietis causa

QVOD . BONVM . FAVSTVM . QVE . SIT
TIBI . DOMVIQVE . TVAE
CAESAR . AVGVSTE
SENATVS . TE . CONSENTIENS
CVM . POPVLO . ROMANO
CONSALVTAT
PATRIAE . PATREM

In his verbis Valerius Messala Augustum Patrem Patriae appellavit. Hic non erit abs re Morecellum legere (l. 1. part. 2, cap. 1, § 2).

c) *Inscriptiones triumphales.*

CN . POMPEIVS . CN . F . MAGNVS . IMP.
ORA . MARITIMA . A . PRAEDONIBVS
LIBERATA . IMPERIOQVE . MARIS
POPVLO . ROMANO . RESTITVTO
EX . ASIA . PONTO . ARMENIA
PAPHLAGONIA . CAPPADOCIA
CILICIA . SYRIA
EX . SCYTHIS . IVDAEIS . ALBANIS
EX . IBERIA . EX . INSULA . CRETA
EX . BASTERNIS
ET . DE . REGIBVS MITHRIDATE
ET . TIGRANE . TRIVMPHAT

Hic titulus est quem Plinius praefationem triumphalem appellat, sive quod primus omnium in pompa praefatus ait, sive potius, quod in Capitolio ante ipsum triumphum praepositus fuerit. - Albani populi ad mare Aspium alti erant; Basternae vero Sarmatiam, aut ultimam huius regionem in Europa coluisse dicuntur.

VENI
VIDI
VICI

Hunc titulum Iulius Caesar in Pontico triumpho praetulit, non acta belli significantem, - ait Suetonius, - sicut ceteri, sed celeriter confecti notam. Porro in Pharnacia fugientis erat, de cuius fuga populum, qui triumphum pompam spectabat, satis inunde risu acris est Appianus. Huius enim Caesar sine praefatio ex Ponto fugaverat, regnoque spoliavit.

d) *Inscriptiones funebres.*

DIVO . GORDIANO
VICTORI . PERSARVM
VICTORI . GOTHORVM
VICTORI . SARMATARVM
DEPVLSORI . ROMANARVM . SEDITIONVM
VICTORI . GERMANORVM
SED . NON . VICTORI . PHILIPPORVM

Extremi verbi nihil manifestius significatur, quam cum a Philippis Augustis fuisse sublatum.

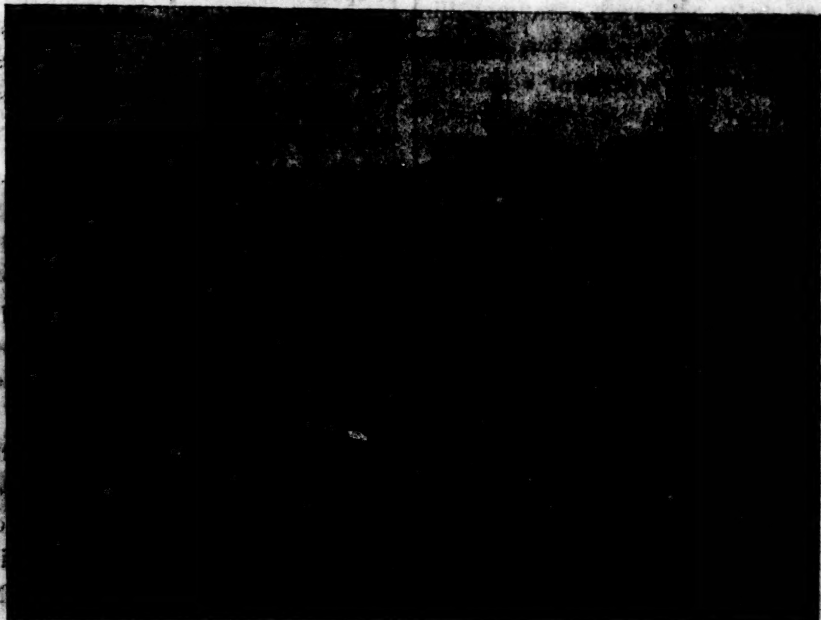
MARCIAE . VITALI
FILIAE . DVLCISSIMAE
ET . AMANTISSIMAE
QVAE . VIXIT . ANNIS . XV
MEN . V . DIE . I . Q . MARCVS
SVCESSVS . PATER
FILIAE . INCOMPARABILI

(Ad proximum numerum).

nuper exorta est inter Italiae rectores quaestio et inter illius reipublicae, optimum factum existimo ultra praeterire ne maiori in dies ira mentes aestuent; et ve-

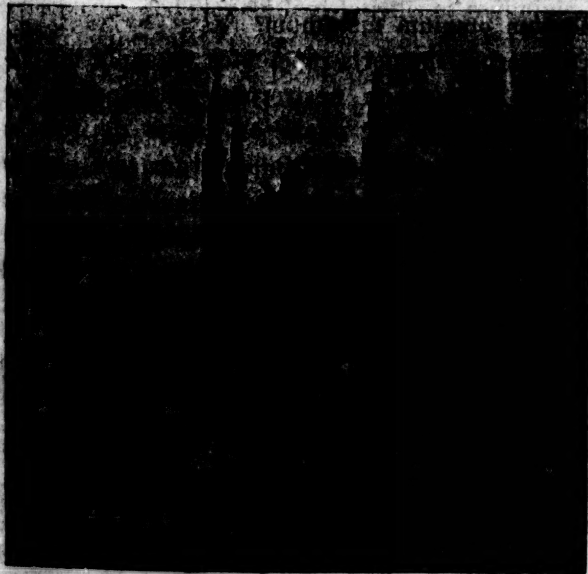
Nostri, arrepta opportunitate, magnum elere veluerunt musices experimentum, in quo centum et centum cantores cum musicis instrumentis patrios cantus expro-

Brasiliae et Americae Latinae omnia sentoria in artium Taurinensi conventu.

xillum, quod huc atque illuc verti antea videbatur, quoque est sepositum.

Verum, meae quidem sententiae, haud erit silentio prae-

Argentinae civitatis aedes.

tereundum, abhinc paucos dies, Victorium Emmanuelem regem statuas aeneas dedicavisse, quibus pons exornatur nuper super Eridanum positus in honorem et memoriam Humberti patris, tam crudeliter Madoetiae olim confossi.

merent. Sed in illa populi humani frequentia, dum omnia circum laetitia obstreperunt atque personant, et rex ad caelum laudibus adfertur, ehn! ex improvviso unum ex illis signis cecidit, quae hinc inde stant, et multi male mulotantur, duoque miserissime interierunt.

• Diverso interea miscetur moenia laetitia: Sic laetitia versa est cito in moerorem.

SUBALPINO.

COLLOQUIA LATINA

Euntes in scholam (1)

ANTONIUS. — Securane et timore expeditus ad certamen vadis, Marcelle?

MARCELLUS. — Quid tibi ista percontatione? Explica; non enim satis intelligo.

A. — Fabor ergo apertius: Contextuisti epistolam, quam a nobis hodie requirit praeceptor?

M. — Contextui, et descriptam porto mecum.

A. — Praecurrit alacritas tua meam tarditatem. Quamquam haud ita pigritia me, ut chartae penuria, qua premebar, remorata est fecitque ut meam non totam descripserim; serius quippe chartam adeptus sum.

M. — Quid acturus, si popocerit?

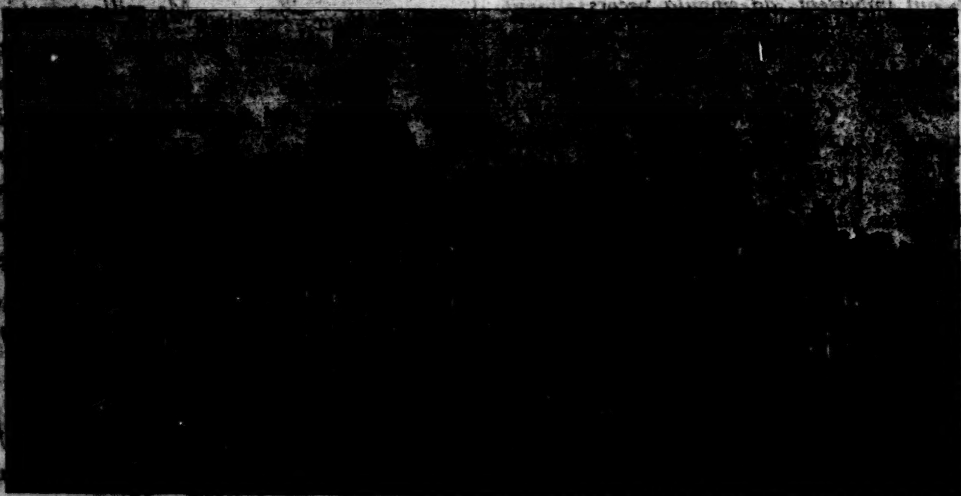
(1) Ex IACOBI PONTAKI opere cui titulus *Programmatische Feststellung der lateinischen Sprache* retractavit. L. F.

EX ITALIS URBIBUS

De maximis artium certamine Augustae Taurinorum (1)

Nos manet magnam Galliae aedificum, quod ad dexteram extollitur. Tibi, dulcis hospes, adveniendi per portam nostram eundemque recentem, artibus simul connexis modum confectum, dat vocem salutationis Palatium, cui est: *Urbis Galliae*. *Onatara* d' *compilatio* inde itur ad aedificas, in quibus invisuntur quotquot Galliae artes mittere solentur in hanc fabricationem collectionemque artibus et commerciis.

Ubi in primis ad hanc aedificam: *Ubi* videbis quid quid illud aedificum invenit de luxu et de commodis, quae nunc hanc aedificam ad viles elegantiam hanc aedificam hanc aedificam.

Vestibulum ante ipsum, primisque in faucibus, aedium tibi erit ostendendum, maximam omnium nationem advenit. Quae enim vestium magnificentia atque praestantia, quae rerum thesauri proferuntur in ditissimis omnium ac profundissimis dactylotheis! Quae operum varietas atque industria vel in solis sarcinatoribus! Quot varia opera! Hic vides linam rudem adhuc, mox fuco medicum in orbem glomerari. Quod vero spectat ad artes machinarum, in quibus quoque Gallica gens principem sibi locum praestantibus obtinet, visitator poterit in multis distinctisque aliis diversis singula quaeque videre atque admirari.

Hic modo quae ad vestium artes pertinent; quibus sane visis atque perspectis, erit dicendum: Cuncta sunt bella, venusta, elegantia! Sume, Gallia, superbiam

quaesitam meritis. Ob quam illecebram laudationem Galliae tacitum portentant gaudia pectus!

**

Has Gallorum aedificas excipit Brasilia. Si post adeo breve temporis spatium haec nupera natio tot iam sapientiae documenta protulit, quid in posterum? Omnes profecto cuiuscunque gentis invisores Brasiliam gentem laudibus cumulabunt, quod tam brevi tempore tot triumphos gesserit palmasque innumeras vel in rebus agricolis retulerit! Et ipsa, si tibi lubet, comiter dabit idemque gratuito degustandam exquisitissima arte confectam ex faba potionem, quam non equidem arabicam appellabis, sed Brasiliam. Quae in ore dulcedo, quae perennis suavitas! Sit, ut quisque denao fragrantem sibi potionem domi procuret, omnes certatim emere student ominosam illam fabam; et ultro donantibus

magnam emolumentum, mercesque facile distraherent, etiamsi rem suam quaerere minime adpareant.

Tot rerum multitudine ac varietate oculorum ac pene obruitur ac perturbatur. Sunt multae pelles balagno filitae, quae illic saepe terrare incolas advenasque. Sunt multiplices arum. Haud desunt quae terra gignere consuevit. Et iam frugum prope innumera spectantur! Ne illa velim: «Fertilior sages est alienis semper in arvis». Namque et illic sunt Itali, qui illam sibi patriam quam comparaverant, et ita cum suis mox civibus in patria relietis in contentionem de agris colendis praesilire student.

**

Paulo ulterius adest Argentinae reipublicae aedificas. Sed etsi plus minusve eadem erunt dicenda, quoniam

MOTU PROPRIO

quo nonnulla in ordine Fratrum Minorum servanda circa curiam generalem, electiones, et privilegia personalia statuuntur.

Quo magis incolumis fiat unio quatuor Familiarum Minoritarum, quae pari omnino iure parique minoritico titulo, sive Regularis sive Strictioris Observantiae S. Francisci, unum morale Corpus constituiebant, et quo facilius augeat opus feliciter absolutum a Leone XIII, pie recordationis, necessarium duximus prorsus eliminare quamdam permanentem semperque graviolem discordiae et mutuae diffidentiae causam, productam e *fusione* multarum Provincialium Fratrum Minorum, inclinationes, usus et consuetudines diversas habentium, iuxta differentem ex-familiam, ad quam pertinebant, restituendo familiis antiquarum Provincialium, quae super hoc Nos instantissime enlugarunt, et quae ob auctum sacerdotum numerum et ob alias causas poterant de novo constitui, ipsarum autonomiam, servata tamen perfecta unione Constitutionum et Regiminis, praescripta a Leone XIII, et hoc sine prae oculis habito, ut praefatae Provinciae differentia haberent territoria et non commissa, exceptione facta pro nonnullis magnis civitatibus relate ad aliquas Provincias.

Culbus adhibitis mediis, *revocata* promissio facta et quae ab initio iterata ex parte Superiorum, qui promoverunt unionem; quo vocabulo significare volebant, non fusionem, nec destructionem Provincialium, sed plenam legislationis et regiminis unitatem, efformando unam dumtaxat magnam Minoriticam Familiam, perfecte unitam. Fusio illa Provincialium ex parte Superiorum Maiorum, bona fide facta fuit; verum finis per se nobilis, quem prae oculis habuerant, in praxi id effecit, ut multorum animi magis selungerentur: idcirco temerarie et iniuste reprobarentur, tum vivum desiderium, et iniuste reprobarentur, tum vivum desiderium, tum humiles preces quas Apostolicae Sedi paritererant plures religiosi, non exceptis etiam illis dignioribus ob singularem virtutem, scientiam et auctoritatem ut intra unionem recuperaretur antiqua autonomia quoad respectivas ipsorum Provincias, atque ita de medio tolleretur poenimum discordiarum, quae, praecipue in Italia, fiebant gravissimum, imo et immensum periculum completae ruinae unionis sanctissimae, factae per constitutionem *Pelliculae quadam*.

Sublata hoc modo praecipua dissensionum causa, nunc, omnis cura est adhibenda, ut in hac magna Minoritica Familia, quam constanti amore prosequuti sumus et prosequimur, gubernium generale, provinciale et locale totius Ordinis facilius, efficacius et salutaris reddatur, et insuper, ut in omnibus Generalibus Comitibus, quando, sexto quovis

anno, iuxta Constitutionum praescriptum, simul conveniunt quotquot gaudet iure suffragii in Capitulis Generalibus, semper fiant electiones Ministri Generalis et Definitorii Generalis, cum non dissimili temporis duratione. Sed quoniam, ut experientia docet, nimis Consiliariorum numerus recto regimini magis nocet, quam prodest; necesse est, ut restringatur numerus Religiosorum, fructum iure adstipendi coetibus definitorialibus. Impedit insuper, ut Ordo agnoscat, quoniam de iure vires gerere debeat, Ministri Generalis aut Provincialis, Sede plena, aut Sede vacante: ut electiones fiant cum maturo examine, multa cum serietate et religione, remoto prorsus abusu iterarum scrutiniorum cum excessivo omnino numero, qui saepius deploratus fuit, et qui non leves discordias fovet, et quodammodo destruit aestimationem debitam auctoritati tum eligendorum, tum electorum; ut novae electiones semper debitis normis et iusta debitis limitibus peragantur.

Praeterea, cum tituli honorifici, sub praedicatione, et exemptionum, seu personalia privilegia, concessa velut in praemium temporis et velut honor terrenus, religiosae familiae facile convertant a plena regularis disciplinae observantia, et obpissime etiam a vero progressu individuali in virtutibus, iure meritoque quamplures e dignioribus filiis Seraphici sanctae humilitatis Magistri Francisci Assisiensis, vehementissime cupiunt et intendunt, ut tales honores et privilegia, quae praeterea redundant in personale tantum et terrenum commodum, ex Ordine removeantur; cumque talis petitio penitus respondeat desideriis Nostris; idcirco praefata privilegia tollimus, abolemus, abrogamus, exceptione facta, ex parte tamen, pro Ex-Provincialibus immediatis et pro Fratibus, qui duas primas Dignitates totius Ordinis exercent, scilicet pro Ex-Ministris Generalibus et Ex-Procuratoribus Generalibus, et pro Nuncio, utinam etiam quia officio Procuratoris Generalis erit annexum illud Delegati aut Vicarii Generalis.

Haec autem non excludunt, sed id etiam includunt, ut Patribus, qui vires suas consumperunt aut consumunt in bonum Ordinis, in dissensionibus aut gravioribus muneribus exercendis, omnes et singuli contentur specialem exhibere reverentiam, grati animi significationem, in spiritu verae dilectionis, charitatis et cuiusdam veluti acquiescentiae: sed gratissimum erit Deo mutuum et sanctum illud certamen, quo subditi suos iam Superiores aliosque benemerentes adjuvant et revereuntur, et quo isti totis viribus evadere curant humiliores, et eo magis alieni fieri a quolibet vel desiderio honorum et specialium adiutorum, quo maiora fuerant ipsorum merita, tum praeterita, tum praesentia. Deo maxime quidem acceptus et

DIARIUM VATICANUM

(Mense Octobri MCMXI).

Gorum SSmo. admissiones.

Praeter Purpuratos Patres, Urbanos Antistites aliosque viros, qui sui quisque muneris gratia, Pontificem de more adiverunt, peculiari nota digni sunt iuxta admissionis diem: Patres Armenici Concilii Romae congregati; Schönburg-Hartenstein, P. Inceps, Austrorum Hungarorumque legatus apud Apostolicam Sedem; Otho de Muehlberg doctor, legatus extraordinarius atque administer cum omni potestate pro Borussia; Otho de Ritter de Gruenstein dynasta, atque D' Erp dynasta, eodem munere fungentes, alter pro Bavaria, pro Belgica alter; Angelus Estrada doctor, publicas exhibens auctoritates, quibus concedebatur legatus extraordinarius atque administer cum omni potestate Argentinae civitatis apud Apostolicam Sedem.

Pontificiae electiones.

Provisio Ecclesiarum. — Per S. Congregationis Consistorialis decreta SS. D. N. Pius PP. X has quas sequuntur ecclesias de proprio pastore providit, scilicet; Cathedrali ecclesiae Segusini praefecit sacerdotem Iosephum Castelli, parochum in oppido vulgo Cuorgnè archidioecesis Taurinensis; cathedrali ecclesiae Pictaviensi sacerdotem Aloisium Hambrecht, Vicarium generalem archidioecesis Bisuntinae; cathedrali ecclesiae Gratianopolitanae sacerdotem Aloisium Iosephum Maurin, Vicarium Generalem diocesis Massiliensis; titulari ecclesiae episcopali Hierocaesariensi sacerdotem Ioannem Mariam Laval, Vicarium generalem archidioecesis Novae Aureliae, quem constituit auxiliarem rmi. Iacobi Habert Blenck, archiepiscopi Novae Aureliae; titulari ecclesiae episcopali Eucarpensi sacerdotem Ioannem Garigian archidioecesis Taurinensis, Vicarium generalem archidioecesis Aquilanae; cathedrali ecclesiae Nucerinae sacerdotem Aloisium Paulini, canonicum Poenitentiarum metropolitanae ecclesiae Utinensis.

Brevi autem Apostolico nominati sunt: R. d. Constantinus Ioannitides, episcopus titularis Hwarensis et Coadiutor cum futura successione rmi. Vicarii Apostolici Cocincinas Orientalis; r. p. Franciscus Xaverius Richardus Vila y Mateu ab Arenys de Mar, ex Ordine Fratrum Minorum Capulatum, episcopus titularis Adrahorum et Vicarius Apostolicus Guamenensis.

Nominatio Praefecti Apostolici. — Per decretum S. C. de Propaganda Fide r. p. Iosephus Heintz, e Congregatione SSmi. Redemptoria, Praefectus Apostolicus de Matadi in Congo Belgico electus est.

— R. p. Lucas e Maria Virgine, Procurator Generalis Ordinis Carmelitarum exalceatorum, inter Consultores S. Rituum Congregationis refertur.

ANNALES

Bellum inter Italos et Turcas.

Bello ab Italis contra Turcas denunciato, atque Italarum classi post brevem decertationem Tripolitani in litus egressa, magna fuit Turcarum indignatio, gubernium, cui Hakki Pacha praeerat, proditoris eousque incusantium, ut publice reum prope haberent atque ad imperium statim deserendum egerent. Hakki Said Pacha suffectus,

sagax item atque cautus vir, qui fanaticis Iuvenum Turcarum factionis iussis prudenter obstans, in id praesertim intendit, ut Europae nationibus societatem cum Byzantina offerret, indeque efficax subsidium ad pacem componendam reportaret. Incasum tamen; facile enim intellectu erat, discordias potius inter varios populos, iam inter se foedere coniunctos, ex hac societate futuras, quas omnes optant, nunc saltem, vitare. Non itaque mirum quod Saidius postremis hisce diebus cedere tandem his visus fuerit, qui bellum ad extrema usque protrahendum praedicant, sisus et ipse fortasse Araborum tribubus, quae procul dubio multo magis quam Turcarum exercitus Italos vexabunt, tum ob infidum Arabum animum, tum ex religionis aestu, studiose a Turcis hac ratione excitato, quod sollicit huiusmodi bellum pro Mahumeto propheta eiusque assecris sit pugnandum.

Re quidem vera Arabes vidimus primis Italos benigne accipientes in suas terras, quinimo ipsi obsequii et obedientiae signa manifesta sponte proferentes; at brevi Italis a tergo ignave insectari, insidias parare atque omnibus modis eorum progressum in Tripolitana terra impedientes. Vicit tamen usque adhuc Italarum virtus, qui post Tripolim urbem captam, Tobruk, Homs, Masellata, Derna oppida, ac Bengasi, Cyrenaicae provinciae caput, occuparunt, et ad Sciara-Soiat locum, die XIII mens. Octobris, Arabes Turcasque simul conspirantes, prophetae signo viridi eorum e manibus extorto, magnaque cum eorum caede profligerunt. Dum scribimus hostes dicuntur coire, ad Tripolim urbem rabido impetu recuperandam.

Siniensis seditio.

Non vero in Africa tantum sanguis effunditur; in Sinis etiam pugnatur; eoque tristius, quod de civili bello agitur. Seditio in domum iam ab an. MDCXLIV regnantem exardet, virique evertendarum rerum cupidi pro imperio civitatis contendunt. Han-keu in urbe rebello submoto, quo viginti militum millia missi sunt ad vim vi repellendam, de cuius expeditionis exitu nihil certi deduci licet; si enim iunctis a gubernio traditis auscultemus, res in pristinum redditae dicendae sint; si vero factionum vocibus attenderimus, iam de regali imperio desperandum est. Certatio haud dubie diutina erit ac maxime cruenta.

Germanorum et Gallorum de Africa conventio.

Contra, pacifice resoluta videtur inter Germanos et Gallos agitata disputatio de utriusque nationis privilegiis in Africa. Si vera sunt exposita, Gallis libera in posterum erit agendi ratio in Mauritania et amplificatio territorii tam prope Camerun, tum in Togo provincia; Germani ex adverso regionem possidebunt Gallicam in Congo coloniam coequantem.

benedictus a Seraphico Patre erit ardor ille laudabilissimus, quo viri apostolici, peritissimi sacramentis, scientiarum professores, atque eximii educatores et moderators Fratrum Minorum, nullum aliam honoris titulum aut privilegium habere se cogunt, quam abiectionis vivere in Domo Dei, novissimum locum occupare, et nullum suorum operum premium desiderare in terris, ut securius maiora sperant in eternis, honores, retributiones maximas in eterna infinitudine consequantur.

Quapropter Motu hoc proprio sequentia omnino
perpetuando servanda edicimus, decernimus, man-
damus, statutosque omnes illam, servaturo omnium mod-
o, uti debent, Definitores Generales, ex
quibus unus pro lingua Italica; unus pro lingua Ger-
manica; unus pro lingua Anglica; unus pro lingua
Francica; unus pro lingua Hispanica;

24. *Harmonia* tamen hic sumenda erit generalis
propter praesentia lingua, regione, cum lingua et
regionibus affinis vel vicinis, dummodo te-
neat aliquid communis peritiam habeat linguae, in
quod sententia designatae.

[illegible]

IV. In Ecclesiis Ministris Generalis, Provincialis, et parochialis, et Ministris Provincialis, si post electionem statutum non habentur electio fiat quinquies in quo necesse passim habent duo Patres, qui antea in Collegium numerum in tertio retulit: in Ecclesiis parochialis electio deplacito, et deplacito senior. In electis Dignitate, et in Provincialibus, aliorumque Officialium, per scrutinia secreti, et deplacito, in primo et secundo scrutinio, fiat tantum tantum, in quo suffragia meliora, et deplacito, et deplacito, quod et suffragia fuerint paria, electus proclamatur collectio senior.

in eisdem Capitulis, Cantuariis et Definitoribus Provincia-
lis, qui in eisdem in officio perdurent. Ministri Pro-
vinciales, Cantuarii et sex ex Definitoribus ratione
scilicet de causa eligi possunt ad secundum triennium
proximum, pro tertio autem triennio requiritur licentia
eiusdem Capituli in quantum ad hoc auctorizatum
est. Guardiani per triennium in officio perdu-
rant, non de Capitulo ad Capitulum: abrogatis om-
nibus congregationibus annis seu intermodis. Eligi
possunt triennio, Guardiani iuxta de causa, eligi pos-
sunt pro alio conventu; pro secundo triennio in
eodem conventu, requiritur licentia Ministri Gene-
ralis. Pro tertio autem triennio in eodem conventu

et pro quarto triennio in alio vel aliis requiritur
licentia S. Sedis.

VII. Absente Ministro Generali, Procurator Generalis, et absente Provinciali, Custos Provincialis munere Delegati Generalis vel Provincialis respective fungi debet; qui vacante officio, nomen Vicarii Generalis vel Provincialis item respective assumunt.

VIII. Tituli praecedentiae et exemptiones de jure vel consuetudine in Ordine vigentes inter eos qui actu Superiores non sunt, omnino tolluntur. Soli Ex-Ministri et Ex-Procuratores Generales, semper et ubique, et Ex-Provincialis Minister durante immediato triennio, sed in sua Provincia tantum, titulum et praecedentiam habere poterunt cum voce activa et passiva in capitulo generali et propria Provinciae, si de Ex-Generali et Ex-Procuratore, et in Capitulo Provinciali, si de Ex-Provinciali agatur. Nullus vero, etiamsi sit Ex-Generalis, habet aut vocem habere poterit in congressibus districtualibus, sive generalibus, sive provincialibus.

IX. Sunt reformationes studiorum, et domus
Lectorum constituendorum, suppressis tamen
studiorum, quae actu non exercentur.

X. Constitutiones Ordinis reformatur in-
mensas iuxta praescripta in praesenti decreto
que per specialem Commissionem a S. Sede in-
stituendam, additis insuper necessariis aliis
oportunis modificationibus, tum ut plane re-
spondeant hominibus praescriptionibus Canonice
ut e medio tollantur abusus, qui novissimis
certim temporibus hinc inde irrepserant, tum
spiritus vere seraphicus in toto Ordine efflu-
entiusque vigeat novaque semper incrementa
ascribat. — Haec tamen Constitutionum reforma-
tio non importat substantialem mutationem earum
sed novam tantummodo editionem cum correc-
tione vel modificatione eorum, quae, hinc inde
praescriptionibus contradicunt, et cum emenda-
tionibus et additionibus opportunis et necessariis.

Nomina Moderatorum Curiae Generalis Ordinis Minorum, per has Nostras praescriptas formatas, a Nobis electorum et consensum, in separato documento publicari mandamus. Cuius Commissionem novae Constitutionum officiali parandae, cum novis Superioribus voluntatem vestram communicandam curabimus. Denique ipsae Superioribus Generalibus, ad maius totius Ordinis bonum et incrementum, opportunas Regulas Normas dabimus.

Contrariis quibuscumque, etiam specialissima
mentionem dignis, minime obstantibus.

Datum Romae, apud S. Petrum, die xiii Octo-
bris, anni mcmxi Pontificatus Nostri anno mmo.

PIUS PP. X.

A cl. v. Iacobo Tassetto, socio nostro et amico
dulcissimo, significationem hanc accepimus, quam
libenter edimus:

MUNDANUM SCIENTIAE SODALITUM (COETUS LATINUS)

Infra scripti, latine se latinis iusti argumenti et de-
centis scripturae litteris sibi allatis, esse responsuros
pellebantur.

Societas, quum sola ex lingua constet, terram, genus,
sexum, sanum neque civitatem respicit.

AFRICA.

Henricus BRIGOT, Tunete in Lyceo Carnot professor,
latini Globi in Instituto Carthaginiensi praeses. —
Tunis.

Carolus CONFORTOLA, medicus, litterarum rerumque an-
tiquarum amator, Hadrumeti. — *Sousse, Tunisie.*

Bernardus, publicae infimi ordinis institutioni, Tunicensi
universae civitatis, praefectus. — *Tunis.*

AMERICA.

Fred. N. ARNOLD, Ir. chemicus, litteris latinis et Ro-
manis antiquis amicus, 81 Ringold Street, Dayton,
Ohio.

I. M. G. BAXTER, medicus quaestionum naturalium et
legum studiosus, a valetudinis munere (*Public
Health Service*) Chatham, New Brunswick, Canada.

Theo. T. CHAVE, sch. publ. praef. studia lat. et bibl. -
domicillium in South Boise, Idaho.

Eduardus E. COLEBECK, latinarum graecarumque litte-
rarum professor, cultus europaei, et tiberinae prae-
sertim sequanaeque humanitatis amator. — *Birming-
ham College, 921 Ella str. Birmingham, Alabama.*

Ioannes Eduardus KENNY, professor, — 1235 Lincoln,
Av. St-Paul, Minnesota.

Franciscus DE PAULA HERRASTI, orator atque professor,
— *Iuan Manuel 18, Mexico, D. F.*

EUROPA.

Aristide BRENON, philosophiae et litterarum amator,
quaestionum praesertim recentiorum scrutator. —
22, avenue de Wally, Croissy (Seine-et-Oise).

Ioannes BROCCO, commentarii «Hellas» sponsor. —
Venezia, S. Stefano, 2463. — *Venetia.*

Victor HAUTEFECILLE, commentarii I. «Exode» magi-
ster, virtutis cultura latinis amator. — 73, rue
de Moulin-Vert, Paris, XIV.

Victor HERTEL, pastor Lutheranus, hymnis et lingua
hebraica peritus. — *Grossneundorf pr. Graefenthal,
(Thür) in Germania.*

Paulus LOIRE, medicus, societatis de Quaestionibus
Psychicis et super Normam praeses. — 42, rue Gam-
betta, Lille.

Donaldus MACRAE, in linguis, in historia et rebus an-
tiquis maxime Celtarum studiosus, — *The Manse,
Edderton, Ross-shire, Scotland.*

Nic. Dion. MALYNIAR, parochus graeco-catholicus in
Silivria ad Kreslozyn, Galie, Austr. Disciplinae
cultor universae, sed vetustatis praecipue memor et
gentis suae.

Ioannes Maria MEUNIER, presbyter nevernensis, semi-
nario praefectus, philologiae romanae eximius,
nominum enodatione et enuntiatione peritus. — *Cor-
biniaci in finibus Nevernensium. Corbigny (Nièvre).*

A. MICHEL, professor, bibliothecarius in Nova Univer-
sitate, periodici «Pages Amies» rector. — *Bruxellis
Belgarum, 31, rue Regenveld, Bruxelles.*

Iacobus TASSET, orbis romani amator et incola. —
Turnodori, Tonnerre (Yonne).

Maria Ludovica TENNIERES, philosophiae et litterarum
amatric. — *Cenomanis, 110, rue Kléber, Le Mans.*

AENIGMATA

I.

(Permutatio vocalium)

O terram tetra tenebris caligine cingit;
I gelido hanc ipsam velamine contegit albo.
E, contra, vivis vigilat saevissima in armis:
U tibi, si frangas, oleum dabit optima et escam.

II.

Tota volat per aquas. Truncor si vertice, mellis
Dona dabo moriens: aëra possideo.
Bis me si minuis, tua quae sit, reddere, voluntas!
Sed quum ter minuar, lector, abire voles.

Ex sociis, qui utriusque aenigmatis interpretationem
ad Doctorem IOSEPHUM FORTINI, Commentarii
moderatores (Roma, via del Governo Vecchio, 86)
miserint intra menses duos, unus, sortitus, gratia
accipietur.

VINCENTI LANFRANCHI DE ORATORIBUS ROMANIS

ACROASIS.

Aenigmata an. XIV, n. VIII, proposita his respondent:

a) Almonds.

b) De-dans.

Ex rite soluta miserrunt:
Ant. Favre, Meris. — Ad. Kozłowski, Patrycja. — Alois.
Cappelli, Senta. — F. Wawer, Marianopoli. — Lad. Goux, Biturici.
— Alex. Pintauro, Neapoli. — S. Arneri, Modiolani. — W. Ferraris,
Augusta Turinorum. — Alb. Ottens, Legdun. — Fr. Goux, Alatio. —
Paulinus a S. Iosepho, Barcinona. — Petrus Tergestinus. — P. Prado,
Venetia. — Lud. Dabois, Massilia. — F. X. M., Dropano. — Fr. Xav.
Ghion, Ostunio. — Georg. Archambault, Quebec. — Alb. Perraud, Lutetia
Parisiorum. — Eug. Dolmar, Neo Eboraco. — Alb. Kain, Dublino. —
A. Bonnin, Aureliano. — Iac. Menendes, Madritio.

Sortitus est praemium:

FRANCISCUS XAV. GHION,

ad quem missum est opus, cui titulus:

PLINII EPISTOLAE
(Ed. KIEL).

Sponsor: IOANNES BAPTISTA CIAMPI, iuris peritus

Roma. — Ex officina Societatis Editricis Romanae.

SOCIETAS EDITRIX ROMANA

ROMA - Via delle Coppelle, 35 - ROMA

ROMA - Via delle Coppelle, 35 - ROMA

praeter **Officium nuntiorum et publicae rerum praedicationis, tum**

per Italiam omnem, tum apud externas gentes, quo facilius satisfaceret

pluribus, et Diurnorum suorum, et VOCIS URBIS commentarii sociis et

lectoribus requirentibus consultationes, consilia, explanationes, sollici-

tationes apud forenses aut civiles magistratus, aptum quoque recens

instituit

OFFICIUM CONSULTORUM ET PATROCINII

quod eximiis iuris peritis concedidit.

Huiusmodi officii peculiare munus imprimis datum est, ea apud

Curias quolibet et publicas administrationes procurandi, quae in com-

modum Sacerdotum in eorumque iurium omnium tutelam cedere maxime

possint, uti parochialium congruarum supplementa, cultualium expensa-

rum solutionem, regalium placitorum expeditionem, reddituum conver-

sionem, potestatem hereditatum vel aliarum liberalitatum excipiendarum,

docendi facultatem, etc.

PRO OMNIBUS

DILIGENTIA IN OPERE - TEMPERANTIA IN PRETIO

EUPLIUS

(12)

Actio dramatica a I. B. Francisca versibus senariis exarata.

III. CIVIS.

Quam vos ante quam necavit gladius.

Quam hostis, per vos actibus.

Quam commisso tradidisse dicitis.

I. CIVIS.

Qui et veniret deinde!

II. CIVIS.

Sed quomodo?

MAXIMUS.

II. CIVIS.

Nos et toto pectore!

MAXIMUS.

Quam vos ante quam necavit gladius.

Quam hostis, per vos actibus.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Quam commisso tradidisse dicitis.

Miser quid egi? Cur in me sic caeviant?

Agunt quid postea viri nefarii?

Putant me occisum; serant tunc fallacias,

Sacros me libros tradidisse indici!

Vivo sed, fratres, libros nec ulli tradidi!

Sicut gerit mater filios tenerrima

Ego hoc geram meum libros fideliter,

In alnis mortuis tenebo lactior.

Sunt lumen ipsi mediis in tenebris,

Solent ut circum volitare principem,

Apes et flores degustare rapidas,

Circum portamus libros nos in pectore;

At ipsi flores vitae, vitamque ducite.

Ut saepe corninus sidera in pelago,

Silent in oculis cum procellas furinat,

Docuunt semper nos divinae litterae.

Modo si legemus illas humiliter.

SCENA III.

VOLUPTUS (qui festinus prostrat in scenam).

Quid est? Quid videt? Mendax ergo nunc?

Qui te cessasse dixerat fato tuo?

EUPLIUS.

Vive, Voluptus, victurusque in posterum!

OMNES.

Deo sint actae gratiae quam maximae!

Honor sit Christo, fecit qui te liberavit!

Honor sit Christo!

CALVISIANUS.

Quid meis in oculis?

Quomodo?

EUPLIUS.

Farcifer! Christus camptusque

Tu me perversis liberavit artibus.

CALVISIANUS.

Tua de morte vox?...

EUPLIUS.

Arte diffunditur.

VOLUPTUS.

Falso librosque tradidisse indici?

EUPLIUS.

Miles mori fortis in armis inhiat,

Pati pro patria; Christi discipulus

Paratus potius mori quam tradere?

VOCES EXTERNAE.

In periculum ruat vindicta Numinis!

VOCES INTERIORES.

Deus protector adsit!

ALIAE VOCES.

Nobis indulget!

MAXIMUS (irruens).

Vel vitam dedat, vel libros Euplii!

Sin' libros cedit, cedat ad supplicium!

(Ad proximum vocat.)

(*) Ad Maximum, qui ante faciem corruptus hoc illic se confert an-
tequam obiret, vocat, ut sciret, quid illi quidvis sit facturus.